

**สรุปรายงานประชุมติดตามและเยี่ยมเสริมพลังครูการศึกษาพิเศษ
ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กออทิสติก แห่งที่ ๔
(ภายใต้โครงการติดตามและเยี่ยมเสริมพลังครูการศึกษาพิเศษในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กออทิสติก)
วัน ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗
ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ตำบลนาบิณฑล อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง**

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวอังสนา	มากมูล	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง
๒. นางสาวชิตติญา	รอดรวยรีน	ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย
๓. นางสาวปิยะวรรณ	เดี่ยวปิยกุล	ตำแหน่ง ครู
๔. นางสาวกิงกาญจน์	ต้นติวุฒิ	ตำแหน่ง ครู
๕. นางสาวปิยรัตน์	พันธุพันธ์	ตำแหน่ง ครู
๖. นางสาวบุษบัน	เยาตัก	ตำแหน่ง ครู
๗. นางจาวรรรณ	พรหมด้วง	ตำแหน่ง ครู
๘. นางสุกัญญา	พรณตระกุล	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขชำนาญงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบิณฑล
๙. นางสาวเรวดี	อ่องศรี	ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบิณฑล
๑๐. นางวิไลวรรณ	เงินสมทอง	ตำแหน่ง ผู้ปกครองนักเรียน
๑๑. นางรุ่งนภา	หุ้ญยอง	ตำแหน่ง ผู้ปกครองนักเรียน
๑๒. นางสาวทัศนาศนา	ฤทธิกุล	ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
๑๓. นางสาววิสเพ็ญ	กิจธเนศ	ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๑๔. นางสาวสุทธิกานต์	กันดี	ตำแหน่ง บรรณารักษ์

เปิดการประชุมเวลา ๐๘.๓๐ น.

ชีวิตอุปสรรคของการประชุม โดย ทันตแพทย์หญิงทัศนาศนา ฤทธิกุล ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓-๒๕๖๖ ทางศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศภายใต้ความร่วมมือจากทีมสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งได้ร่วมกันพัฒนาสื่อทางสายตาเพื่อการดูแลช่องปากเด็กออทิสติกอย่างต่อเนื่อง ทั้งสื่อภาพ กระบวนการแปรงฟัน และชุดหนังสือสอนเรื่องราวการไปทำฟัน เพื่อเตรียมตัวเด็กออทิสติกก่อนการไปทำฟัน และชุดหนังสือเรื่องราวทางสังคมเพื่อฝึกฝนการดูแลสุขภาพช่องปากองค์รวมที่บ้าน ซึ่งให้ผลความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด และผู้ใช้มีทัศนคติที่ดีต่อการประโยชน์และการนำไปใช้จริง

ดังนั้นในปีงบประมาณ ๒๕๖๗ นี้ ศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศมุ่งเน้นการนำสื่อและองค์ความรู้ มาใช้จริงในกลุ่มเด็กออทิสติกผ่านโครงการขยายผลภาคีเครือข่ายร่วมมือด้านการส่งเสริมการเข้าถึงบริการส่งเสริม สุขภาพกลุ่มเด็กออทิสติก ผ่านหนังสือสอนเรื่องราวทางสังคมส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กออทิสติก โดยประเมิน การนำไปใช้ของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษ ผ่านการลงพื้นที่ติดตามและเยี่ยมเสริมพลัง เพื่อให้เห็น สถานการณ์ของการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในพื้นที่จริง และพร้อมในการทำสื่อเพื่อสนับสนุนศูนย์การศึกษาพิเศษ พร้อมที่จะสนับสนุนทุกเรื่อง

คุณครูได้นำเสนอเกี่ยวศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง นำเสนอผลการดำเนินงานการ ส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กออทิสติก ดังนี้

บริบทและการปฏิบัติงานอนามัยของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง คือ

๑. การให้บริการด้านสุขภาพและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
๒. การประเมินสภาวะสุขภาพของนักเรียน การตรวจคัดกรองสุขภาพ
๓. การอบรมให้ความรู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แนวทางในการดูแลสุขภาพนักเรียน
๔. การเฝ้าระวัง การป้องกันและการควบคุมโรคติดต่อ

การดูแลสุขภาพนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ได้มีการตรวจคัดกรองสุขภาพ ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง โดยมีการสำรวจร่างกาย เสื้อผ้า และความผิดปกติของอวัยวะต่างๆ สำหรับการดูแลสุขภาพ ช่องปากและฟัน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์ทันต สาธารณสุขระหว่างประเทศ ได้เข้าร่วมกิจกรรมฟันดีเริ่มที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยทำ ๘ ภารกิจ ใน ๒๔ สัปดาห์ โดยมีการดำเนินงานตามภารกิจดังต่อไปนี้

ภารกิจที่ ๑ เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพครู ทำแบบประเมินความรู้ ครั้งที่ ๑ โดยการอบรมในครั้งนี้ ได้ศึกษา เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กออทิสติก การใช้สื่อภาพกระบวนการสอน แปร่งฟัน เพื่อสื่อสารกระบวนการแปร่งฟันกับเด็กออทิสติก การใช้หนังสือสอนเรื่องราวทางสังคมเพื่อเตรียมตัวเด็ก ออทิสติกก่อนไปพบทันตแพทย์ และการสร้างความคุ้นเคยแก่เด็กออทิสติก เรื่องการรับบริการทันตกรรมจาก สถานที่ยุติธรรม

ภารกิจที่ ๒ บันทึกสุขภาพช่องปากเด็ก ครั้งที่ ๑

ภารกิจที่ ๓ อบรมให้ความรู้ผู้ปกครองศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ได้จัดอบรมให้ ความรู้ผู้ปกครองด้านการดูแลสุขภาพฟัน โดยได้รับอนุเคราะห์วิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนา บินหลา ที่มาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและบุคลากร เกี่ยวกับการดูแลฟัน การแปร่งฟันให้ถูกวิธี การเลือกใช้แปรง การบิยาสีฟัน รวมถึงท่าทางการแปร่งฟันให้เด็ก นอกจากนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ยังได้รวบรวมความรู้ เทคนิควิธีการ คลิปวิดีโอต่างๆ ในการดูแลสุขภาพฟันเพื่อให้ผู้ปกครองได้นำไปศึกษาและ ปฏิบัติด้วยตนเอง สำหรับสื่อที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในการอบรมผู้ปกครองประกอบไปด้วย

๑. นิทาน ใช้เรื่องราวทางสังคม
๒. สื่อภาพประกอบกระบวนการสอนแปรงฟัน เพื่อสื่อสารกระบวนการแปรงฟันแก่เด็ก
๓. การใช้แบบจำลองฟัน
๔. แผ่นพับให้ความรู้
๕. คลิปวิดีโอ

ภารกิจที่ ๔ สอนเด็กแปรงฟันที่ถูกวิธี ครูผู้สอนได้ใช้เทคนิคสื่อวิธีการการสอนที่หลากหลาย ทั้งการใช้แบบจำลองฟัน การใช้รูปภาพ ใช้สื่อภาพกระบวนการสอนแปรงฟัน การใช้คลิปวิดีโอและการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้การแปรงฟันและสามารถแปรงฟันได้ถูกวิธี

ภารกิจที่ ๕ เตรียมเด็กก่อนไปหาหมอ ภารกิจนี้เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนไปพบทันตแพทย์โดยใช้สื่อ social story เพื่ออธิบายถึงสถานการณ์ต่างๆ กิจกรรม การเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และตอบสนองกับสถานการณ์นั้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คลิปวิดีโอเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสถานที่ในการรับบริการทางทันตกรรม

ภารกิจที่ ๖ จัดบริการตรวจฟัน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง จัดให้มีการตรวจฟันภาคเรียนละ ๑ ครั้ง แก่ นักเรียนผู้รับบริการในศูนย์ และนักเรียนในหน่วยบริการ โดยมีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ที่ตั้งอยู่ สำหรับผลการตรวจสุขภาพฟันภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ผลการตรวจพบว่า มีนักเรียนฟันผุฟันซ้อนร้อยละ ๔๕.๔๕ ฟันสุขภาพดีไม่ผุร้อยละ ๒๒.๗๓ และยังไม่ได้รับการตรวจร้อยละ ๓๑.๘๒ หลังจากนักเรียนได้รับผลการตรวจฟันแล้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษและผู้ปกครองได้ร่วมมือกันในการดูแลนักเรียนกลุ่มฟันผุ อย่างใกล้ชิดมากขึ้น รวมถึงมีการส่งต่อนักเรียน ที่ต้องได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วนไปยังโรงพยาบาลตรังและโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

ภารกิจที่ ๗ บันทึกสุขภาพช่องปากเด็กครั้งที่ ๒ หลังจากนักเรียนได้รับบริการตรวจสุขภาพฟันคุณครูประจำห้องเรียนได้มีการบันทึกสุขภาพช่องปากเด็กนักเรียน และตรวจเช็คความสะอาดของการแปรงฟันอยู่เสมอ

ภารกิจที่ ๘ ทำแบบประเมินความรู้ครั้งที่ ๒ หลังจากการดำเนินงานตามภารกิจจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ๔ จังหวัดตรัง ได้รับดำเนินการทำแบบประเมินครั้งที่ ๒ และได้รับ เกียรติบัตร ศูนย์การศึกษาพิเศษศักยภาพสูงด้านทันตสุขภาพด้านการจัดการบริการสุขภาพช่องปากสำหรับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

อุปสรรคในการทำงาน

๑. สื่อมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักเรียนทั้ง ๑๐ อำเภอ
๒. การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรม การดูแลสุขภาพฟันของนักเรียนไม่สม่ำเสมอ การนำนักเรียนไปพบแพทย์เพื่อทำการรักษาสุขภาพฟัน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔ จึงได้มีการปรับบริการ ให้ความรู้เป็นแผ่นพับ สื่อวิดีโอ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ศึกษาด้วยตนเอง
๓. นักเรียนบางส่วนไม่ได้รับการรักษาเนื่องจากโรงพยาบาลมีข้อจำกัดทางด้านบุคลากร เครื่องมือ ความเชี่ยวชาญในการรักษาเด็กพิการ

ถึงแม้ภารกิจทั้ง ๘ จะเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต ๔ จังหวัดตรัง ยังคงตั้งใจ และมุ่งมั่นในการส่งเสริมสุขภาพฟันให้กับนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ อันพึงประสงค์ในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพฟันและช่องปากที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากที่ประชุม

- ภารกิจทั้ง ๘ มีความยาก คือ การให้บริการตรวจฟัน เนื่องจากต้องขอความร่วมมือจากผู้ปกครองซึ่งต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ปกครองก่อนบางครั้งผู้ปกครองไม่วาง ที่จะพาเด็กมาโรงพยาบาลด้วยกัน ทำให้เด็กเกิดการกลัวในการไปหาหมอฟันและถูกคุณหมอมือฉีดยา และต้องการให้หลานได้รับการรักษามีสิทธิเหมือนกับคนอื่น ผู้ปกครองมีความกังวลใจ

- สำหรับกระบวนการทำงานกับเด็กและภาคีเครือข่าย สิ่งที่เกิดขึ้นคือ พฤติกรรมของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยให้ความร่วมมือมากขึ้น จะเห็นได้จากเด็กออทิสติกจะให้ความร่วมมืออยาก แต่สำหรับเด็กสติปัญญานั้น จะสอนง่ายกว่า ซึ่งทั้งสองจะใช้ในการทำงานและปรับพฤติกรรมนาน และมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าอบรม โดยมีข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ๓ สัปดาห์ หรือ ๒๑ วัน ตามงานวิจัย โดยการค่อยๆทำทีละประเด็น ค่อยๆเอาแรงฟันเข้าปากเด็ก โดยมีข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสามสัปดาห์หรือ ๒๑ วันตามงานวิจัย เพื่อปรับพฤติกรรม จะเห็นได้ว่าเด็กพิเศษต้องมีการเตรียมตัวก่อนไปทำฟัน

- สำหรับการตรวจฟันของเด็กพิเศษนั้น เด็กพิเศษควรได้รับการตรวจฟัน โดยอาจเริ่มจากสร้างความคุ้นเคยให้เด็ก ได้ไปสัมผัสที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาบินหลา ซึ่งจะได้เห็นภาพเตียง รวมถึงเสนอให้เคลือบฟลูออไรด์แบบ SMART ในการรักษาฟันผุให้เด็ก เนื่องจากจะทำให้ฟันที่ผุหยุดผุทันที สำหรับการดูแลรักษาฟันของเด็กพิเศษนั้น ผู้ปกครองต้องสร้างความคุ้นเคย รวมถึงได้เรียนรู้ร่วมกัน และนำกลับไปทำที่บ้าน โดยใช้สื่อในการส่งเสริมการแปรงฟัน และอาจมีการเพิ่มช่องทางพิเศษในการเข้าถึงบริการของเด็กพิเศษ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษเขต ๔ จังหวัดตรังพาไปหรือผู้ปกครองพาไปก็ได้

- สำหรับผู้ปกครองนั้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการเล่าถึงการแปรงฟันให้เด็กทุกวันถ้าไม่แปรงก็จะจับมือแปรง

- สำหรับแผนการดำเนินงานด้านฟันในปีถัดไปนั้น จะมีการเชิญผู้ปกครองโดยมีการเตรียมตัว มีแนวทางการพาเด็กไปหาหมอฟัน การตรวจสุขภาพทั่วไปโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาบินหลา มีการวิเคราะห์เด็กที่มีปัญหาด้านใดบ้าง และจะสนับสนุนโดยของงบประมาณจาก อบต. ให้เป็นโครงการส่งเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน โดยมีการจัดทำสื่อแผ่นพับให้ความรู้ให้เพียงพอ รวมถึงสร้างความคุ้นเคยก่อนไปทำฟัน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ ในการประชุมผู้ปกครอง เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากต่อไป

นางสาวสุทธิกานต์ กันต์ ผู้บันทึกการประชุม

นางสาวทัศนาศนา ฤทธิกุล ผู้ตรวจสอบบันทึกการประชุม